

نقش مدیریت شهری در ارتقاء شاخص‌های خوشبختی شهروندان (مطالعه موردی شهروندان ساکن در ناحیه ۳ منطقه ۵ شهرداری تهران)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۸/۱۹ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۳/۱۰/۵

علی اکبر رضایی

ضو هیئت علمی و مدیر گروه ارشد مدیریت شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات - تهران، ایران
dr.rezaei50@yahoo.com

حمیده رشادت جو

عضو هیئت علمی و مدیر گروه ارشد جهانگردی و هتلداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات - تهران، ایران
hreshadatjoo@yahoo.com

آرام شیخی

کارشناس ارشد مدیریت شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات - تهران، ایران
aramsheikhi@gmail.com (مسئول مکاتبات)

چکیده

هدف تحقیق: یکی از عوامل مهم و بنیادی در توسعه پایدار و ثبات حاکمیت در نظام فرهنگی و اجتماعی هر کشور، بالا بودن میزان رضایتمندی شهروندان و احساس سرزندگی و خوشبختی آنان در آن جامعه است. اگر جامعه در قالب یک بدن زنده در نظر گرفته شود، بررسی علائم حیاتی بدن، به مثابه بررسی شاخص‌های کلیدی جامعه است. لذا اندازه گیری و پایش مولفه‌های حیاتی جامعه به صورت اثر بخش و مداوم و بررسی دقیق روند پیشرفت آن امری ضروری است. کارآمدترین حکومتها، حکومتهایی هستند که با برنامه‌ریزی صحیح کوتاه و بلند مدت بتوانند شاخص‌های موثر شناخته شده را در جهت بهبود، مدیریت کنند.

این تحقیق در صدد است تا نقش مدیریت شهری در ارتقاء شاخص‌های مدل طراحی شده را در جهت تبدیل شرایط موجود به وضع مطلوب، برجسته نماید.

روش تحقیق: در این تحقیق ابتدا مدلی کاربردی و بومی براساس چند مولفه فرهنگی از جمله سرمایه اجتماعی، ایمنی و امنیت، حاکمیت، حس شادکامی و... طراحی گردید. سپس تحقیق مذکور به بررسی نقش مدیریت شهری در ارتقاء شاخص‌های چند گانه با استفاده از پرسشنامه در بین جامعه آماری ساکنین ناحیه ۳ منطقه ۵ شهرداری تهران پرداخته و نتایج تحقیق مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

نتایج تحقیق: پس از تحلیل اطلاعات و آزمون فرضیه‌های تحقیق، نتایج نشان داد که بین مولفه‌های مدیریت شهری و اکثر شاخص‌های مورد بررسی ارتباط معنی داری وجود دارد و مدیریت شهری میتواند در بهبود و ارتقای این شاخص‌ها نقش موثری داشته باشد. همچنین وضعیت شاخص‌ها در جامعه آماری مورد بررسی به وضوح توسط نمودارهای آماری نشان داده شده است. لذا با توجه به اهداف و برنامه‌های استراتژیک تدوین شده توسط شهرداری منطقه ۵ در سال ۱۳۹۰ در جهت افزایش رضایتمندی و ارتقاء شاخص‌های فرهنگی و اجتماعی جامعه و تعیین اولویتهای فرهنگی، راهکارهایی پیشنهاد شده است که میتواند قابل استناد و استفاده در کلیه سطوح مدیریت شهری قرار گیرد.

واژگان کلیدی: توسعه پایدار، شاخص، مدیریت شهری، احساس سرزندگی، سرمایه اجتماعی، حاکمیت

۱- مقدمه

این رو مراکز دانشگاهی با تحقیقات کاربردی و بدور از هرگونه جهت گیری سیاسی می تواند در برجسته سازی اهمیت موضوع برای تصمیم سازی تصمیم گیران نقش بسزایی را ایفاء کنند. این تحقیق از آن جهت اهمیت دارد که میتواند نقش مدیریت شهری را در ایجاد یک بازوی کارآمد در خدمت دولت و ملت جهت ارتقاء کیفیت زندگی و ارتقاء شاخص‌های خوشبختی دو چندان کند. این تحقیق حاکمیت را به اهمیت موضوع بررسی شاخص‌های خوشبختی واداشته و میتواند نهادی مستقل را برای پایش و مانیتورینگ این شاخص در نظر بگیرد. پس از گذر موفق از بحران جنگ سرد حاکمیتی در ایران موفق است که شهروندان را راضی نگه دارد.

بهبود وضعیت خوشبختی و شادکامی می تواند در مشارکت شهروندان، حاکمیت قانون، شفافیت، مسئولیت پذیری، پاسخگویی، عدالت و انصاف، اثربخشی و کارایی و... تاثیر داشته باشد.

برای رهایی از مشکلات و کاهش مخاطرات زندگی مدرن و تبعات ناگوار اجتماعی در بسیاری از کشورهای پیشرفته و در حال توسعه در خصوص مقوله سرزندگی و شادکامی تحقیقات گسترده‌ای انجام گرفته و یکی از مباحث مهم روز به شمار می‌رود. اما متأسفانه در ایران این شاخص بصورت بررسی چند مولفه تاثیر گذار با نقش مدیریت شهری در بهبود وضعیت فوق شفاف و روشن نیست و توجه به اثرات متقابل مولفه هاتاکنون بررسی نشده و معمولاً بصورت جزیره ای مورد پایش قرار می‌گیرد.

۴- مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۴-۱ سرزندگی و شادکامی چیست ؟

سرزندگی و شادکامی میزان رضایت افراد یک جامعه از شرایط اقتصادی و خدمات مورد نیاز و امنیت و معیشتی و... بوده و در نگاهی کلی، بالا بودن کیفیت زندگی است. بعبارت دیگر این شاخص فراتر از مفهوم ثروتمندی و تولید ناخالص ملی است زیرا عوامل دیگری مانند سرمایه اجتماعی، سلامتی، آزادی سیاسی و کیفیت کلی زندگی را نیز در بر می‌گیرد.

ماهیت کمی متغیرهای بکار رفته به ما امکان میدهند که بعضی از جنبه‌های کیفیت زندگی را با متغیرهای آماری صریح مورد سنجش قرار دهیم. این شاخصها صرفاً مبتنی بر تحلیلهای آماری از پاسخگویی شهروندان نمونه آماری مورد مطالعه می باشد. ارزیابی

پایش همیشگی شاخص‌های فرهنگی و اجتماعی هر جامعه و ارائه راهکار در جهت بهبود این شاخص‌ها جزء لاینفک حاکمیت خوب محسوب می‌شود و یکی از ابزارهای لازم برای شناخت نقاط قوت و ضعف برنامه‌های تدوین شده در بهبود شاخص‌ها بشمار میرود. دریافت بازخور صحیح وضعیت این شاخص‌ها بدور از هر جنجال سیاسی و جانبدارانه، درتصمیم سازی تصمیم گیران در جهت ارائه خدمات مطلوب تر به شهروندان و بالا بردن حس رضایتمندی آنان اثر قابل توجهی دارد. در پژوهش حاضر از شاخص‌های فرهنگی و اجتماعی بعنوان شاخص‌های خوشبختی و شادکامی یاد خواهد شد. خوشبختی و شادکامی بجز ثروت مندی شامل عوامل دیگری مانند سرمایه اجتماعی، سلامتی، فرصتهای اجتماعی، امنیت، حاکمیت موثر، حقوق بشر، آزادی، کیفیت کلی زندگی و... بوده و هدف کلی از تعیین میزان این شاخص‌ها، ایجاد یک دیدگاه کلی از ماهیت و روش اندازه گیری برخی شاخص‌های فرهنگی و اجتماعی که تاکنون در جامعه ما بطور منسجم مورد ارزیابی قرار نگرفته و میتواند مورد استفاده سیاستمداران، برنامه ریزان فرهنگی، دانشمندان، تصمیم سازان و رسانه‌ها و کلیه علاقه مندان قرار بگیرد.

۲- بیان مسئله

صرفنظر از حکومتها در واقع این شهروندان هستند که عامل اصلی ایجاد ثروت و تحقق شادکامی و سرزندگی هستند ولی نقش دولتها و موسسات ذی ربط از جمله شهرداری‌ها در این میان انکار ناپذیر است. کشورهایی که حاکمیت مطلوب آنان شهروندان را راضی نگه میدارد، دارای سالمترین مبانی اقتصادی و مبتکرانه‌ترین و پویاترین محیطها هستند.

یکی از مسائل مهم این تحقیق در مرحله اول اینست که در وضعیت این شاخص‌ها در مدل طراحی شده و جامعه مورد مطالعه چگونه است و آیا مدیریت شهری در ارتقا این شاخص‌ها میتواند نقش موثری ایفاء کند؟ و عملکرد مدیریت شهری در تغییر این شاخص‌ها تا کنون چگونه بوده است؟

۳- اهمیت و ضرورت پژوهش

کارآمدترین حکومتهای سیاسی انهایی هستند که با برنامه‌ریزی صحیح کوتاه و بلند مدت بتوانند شاخص‌های موثر شناخته شده را در جهت بهبود، مدیریت کنند. از

شود. یکی از مزیت‌های این روش اینست که اطلاعات بصورت مستقیم و بدون فیلترینگ در اختیار محقق قرار می‌گیرد و محقق، سنجش شاخص را فقط به جامعه انتخاب شده معطوف می‌کند.

دومین مورد انطباق این شاخص‌ها با شرایط فرهنگی آن جامعه است. شاخص شادکامی که بدون توجه به شرایط فرهنگی جامعه سنجیده شود مطمئناً درک صحیحی از میزان شاخص مورد نظر را نخواهد داد. بطور مثال یکی از عوامل مهم در افزایش سرمایه اجتماعی در جامعه ایرانی شرکت در مراسمها و هیئت‌های مذهبی در مساجد و تکایا است که این مورد در شاخص‌های موسسه لگاتوم بصورت شفاف و بومی دیده نشده است و با دید از مولفه‌های بومی این چینی که در ارتقاء و یا تنزل شاخص‌ها تاثیر بسزایی دارند استفاده بیشتری کرد. با توجه به موارد اشاره شده براساس دو مولفه دسترسی به امار و اطلاعات مستقیم و انطباق با فرهنگ ایرانی کلیه شاخص‌های موسسه لگاتوم مورد بازنگری مجدد قرار گرفت.

همانطور که در قسمت پایین شکل (۴-۲) نشان داده شده، مطالعه بر روی شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی بر ۷ مولفه سرمایه اجتماعی، ایمنی و امنیت، سلامتی و بهداشت، حاکمیت، مبانی اقتصادی، حس سرزندگی و شادکامی و مدیریت شهری متمرکز است.

افراد از رضایتمندی خودشان نسبت به زندگی بیشتر تابع ارزیابی‌های عقلانی و مفهومی آنهاست.

۴-۲ مدل مفهومی پژوهش

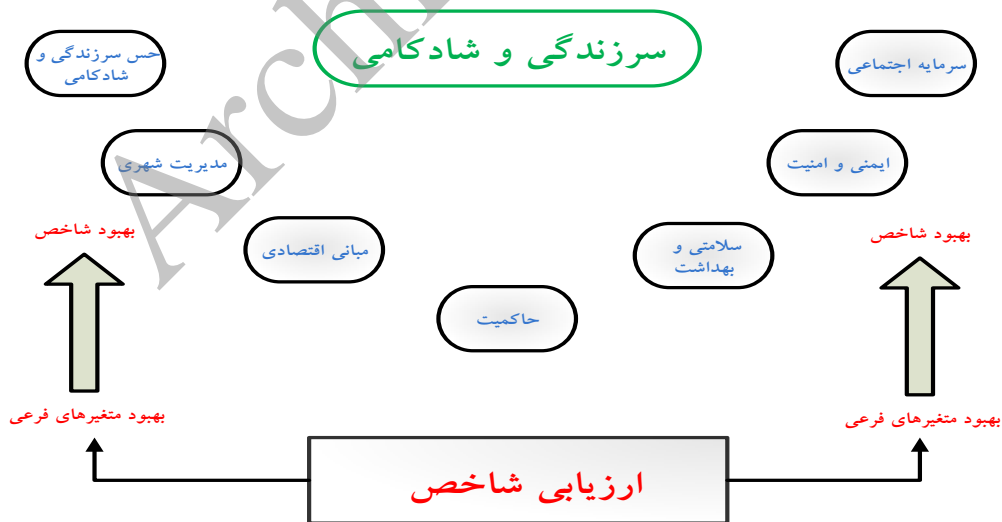
مدل مورد استفاده در این پژوهش برگرفته و بهینه شده از مدل یکی از موسسات معتبر نظر سنجی اروپایی تحت نام موسسه لگاتوم می‌باشد.

(www.prosperity.com (2011

یکی از موارد قابل تامل در سنجش شاخص‌های خوشبختی توسط موسسه لگاتوم استفاده از امارهای رسمی کشورها است که توسط موسسات معتبر امار داخلی و خارجی (از جمله مراکز امار و سازمان ملل متحد) ارائه می‌شود. لذا استخراج مجدد این شاخص‌ها چه بسا تکراری بوده و هدف تحقیق را دنبال نخواهد کرد. همچنین با توجه به حجم داده‌ها و شاخص‌ها، امکان سنجش کلیه شاخص‌ها توسط محقق وجود نداشته و بررسی این موضوع نیاز به همکاری ارگانهای مختلف و تیمهای تخصصی دارد.

برای بررسی نقش و تاثیر مدیریت شهری بر شاخص‌های سرزندگی و شادکامی دو نکته زیر بسیار حائز اهمیت است:

اولین مورد دستیابی به اطلاعات زنده و مستقیم است بدین معنی که دستیابی به اطلاعات از طریق خود جامعه نمونه باشد و شاخص‌ها از بطن جامعه سنجیده

شکل (۴-۱) مدل مفهومی ارزیابی شاخص‌های فرهنگی و اجتماعی

بخش اختصاصی مدل به ۷ شاخص اصلی جدول (۴-۱) و ۴۳ شاخص فرعی جدول (۴-۲) تقسیم شده است که عبارتند از:

جدول (۴-۱) شاخص‌های اصلی

ردیف	مولفه اصلی
۱	سرمایه اجتماعی
۲	ایمنی و امنیت
۳	سلامتی و بهداشت
۴	حاکمیت
۵	مبانی اقتصادی
۶	حس شادکامی و سرزندگی
۷	مدیریت شهری

هر یک از این ۷ زمینه مولد سرزندگی و شادکامی دارای یک سری شاخص‌های فرعی است و مفهوم سرزندگی ترکیبی از ۷ شاخص فرعی است.

در جمع بندی کلی و بررسی‌های انجام گرفته مدلی که بتواند از حداکثر شاخص‌های موثر بهره گرفته و بیشترین انطباق را با فرهنگ ایرانی داشته باشد براساس دو بخش عمومی و اختصاصی تقسیم شده است. سوالات عمومی به وضعیت عمومی جامعه نمونه از جمله سن، شغل، وضعیت تاهل، میزان درآمد، میزان تحصیلات پرداخته و هدف از آن بررسی شاخص در شرایط مختلف عمومی است.

جدول (۴-۲) شاخص‌های اصلی و فرعی

جدول (۴-۲) شاخص‌های اصلی و فرعی مدل پژوهش

ردیف	شاخص اصلی	کد	شاخص فرعی
۱	سلامتی و بهداشت	W11	رضایت از وضعیت سلامتی
		W12	وضعیت انجام آزمایش‌های عمومی بدن
		W13	احساس خوشایندی در روز گذشته
		W14	وضعیت تغذیه سالم
		W15	میزان رضایت از امکانات بیمارستانی و مراکز درمانی محله
		W16	میزان رضایت از کیفیت آب محل زندگی
		W17	امید به زندگی
		W18	ورزش
۲	سرمایه اجتماعی	W21	کمک بستگان ساکن در شهر دیگر
		W22	میزان ارزش دوستان و رفقاء در زندگی
		W23	قابلیت اعتماد مردم
		W24	ارتباط و اعتماد به همسایگان
		W25	عضویت فعال در نهادهای مدنی
		W26	میزان اهمیت دین در زندگی و اعتماد به نهادهای مذهبی
		W27	سن عرفی ازدواج
		W28	وضعیت شرایط ازدواج برای جوانان
		W29	اهمیت سازمان‌های غیر دولتی یا مردمی در نزد مردم
		W31	میزان احساس شادکامی و سرزندگی افراد جامعه با توجه به ۷ شاخص اصلی
۴	ایمنی و امنیت	W41	میزان احساس امنیت شهروندان در شب
		W42	وضعیت امنیت در سرقت اموال افراد در شهر و محله
		W43	وضعیت بی عدالتی در نسبت به گروهی خاص
		W44	وضعیت فرار متخصصین، متفکرین، و مهاجرت اجباری افراد به کشورهای دیگر
		W45	میزان تعرض یا توهین به حقوق افراد
		W46	آمار قتل و جنایت و فحشاء در کشور
		W47	وضعیت وحشت و خشونت سیاسی در کشور
۵	حاکمیت	W51	وضعیت سطح ثبات حاکمیت و کارائی امور سیاسی دولت
		W52	میزان برخورداری افراد از حقوق اجتماعی، مدنی و سیاسی در کشور

ردیف	شاخص اصلی	کد	شاخص فرعی
		W53	وضعیت معیارهای سنجش میزان قانونمندی جامعه
		W54	میزان برخورداری شهروندان از آزادی انتخابات سیاسی، حقوق قانونی، و توانایی مشارکت در تغییر قوانین و تغییر مقامات دولتی
		W55	میزان اعتماد جامعه به سیستم قضائی و دادگاهها
		W56	میزان اعتماد جامعه به صحت انتخابات در کشور
		W57	میزان راهیابی فساد اداری و مالییه امور تجاری و اقتصادی کشور
		W58	میزان اعتماد جامعه به نیروهای انتظامی
		W59	میزان راهیابی فساد به حکومت
		W510	میزان مشارکت افراد جامعه در انتخابات آینده کشور
		W61	شرایط اشتغال به کار افراد در زمان مورد نیاز
		W62	میزان رضایت افراد از وضعیت شغل خود و شرایط آن
		W63	میزان رضایت افراد از وضعیت مالی خود در جامعه
		W64	وضعیت تفریحات افراد در شرایط اقتصادی موجود
		W65	میزان احساس تورم و گرانی افراد
		W71	میزان رضایت افراد جامعه از خدمات شهری
		W72	میزان رضایت افراد جامعه از نحوه پاسخگویی مسئولین امور شهری به خواسته هایشان
		W73	نظر افراد جامعه در مورد مدیریت واحد شهری
		43	جمع

۶

۷

این پیوندها به وجود می آید. از نگاه کلمن (Coleman) سرمایه اجتماعی به عنوان گستره ای از موجودیت های مختلف که در دو محور مشترک هستند تعریف می شود: اول این که همه آن ها از بخش هایی از یک ساختار اجتماعی تشکیل شده و دوم این که این موجودیت ها کنش های خاصی را برای کنش گران در درون این ساختارها تسهیل نماید. اعتماد فردی و اجتماعی و پیوندها شامل دوستی ها و فعالیت های داوطلبانه و ارتباطات اجتماعی از جمله مهم ترین اجزای سرمایه اجتماعی بشمار می روند.

http://en.wikipedia.org/wiki/James_Samuel_Coleman
از دیدگاه پوتنام سرمایه اجتماعی تشکیل شده از «اعتماد، ارزش ها و شبکه هایی» که همکاری برای دست یابی به منافع دوجانبه را تسهیل می کند. این منافع میتواند بین دولت و ملت باشد. رضایت ملت از حکمروایی و رضایت از زندگی از یک سو و ادامه حیات حکومت از سوی دیگر میتواند جزو این منافع باشد.
(http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_D._Putnam)

سرمایه اجتماعی سود سرمایه گذاری در زمینه سرمایه فیزیکی و سرمایه انسانی را افزایش می دهد. جامعه مدنی به عنوان تسهیل کننده ارتباط متقابل مردم و دولت به شمار می رود. وجود سازمان های

۲-۲-۴ مزیت های مدل طراحی شده

- مدل تهیه شده به گونه ای تغییر یافته که:
- ۱) بومی بوده و شاخص های آن با شرایط فرهنگی ایران همخوانی داشته باشد.
 - ۲) در تهیه شاخص ها از جهت گیری های سیاسی جلوگیری به عمل آمده است.
 - ۳) به آسانی قابل کمی کردن است و میتوان از نمودارهای مقایسه ای استفاده کرد.
 - ۴) بر بحث اخلاقیات که از جمله مباحث مهم فرهنگی کشور است تاکید شده است.
 - ۵) دسترسی به اطلاعات به آسانی امکان پذیر است.

۳-۲-۴ تعریف متغیرها

۱-۳-۴ شرایط عمومی

در مولفه های عمومی به درآمد خانوار، امید به زندگی، سن، وضعیت ازدواج، وضعیت اشتغال، سطح تحصیل پرداخته شده و بر پایه این اطلاعات ارتباط مناسبی با شاخص های اصلی میتوان برقرار نمود.

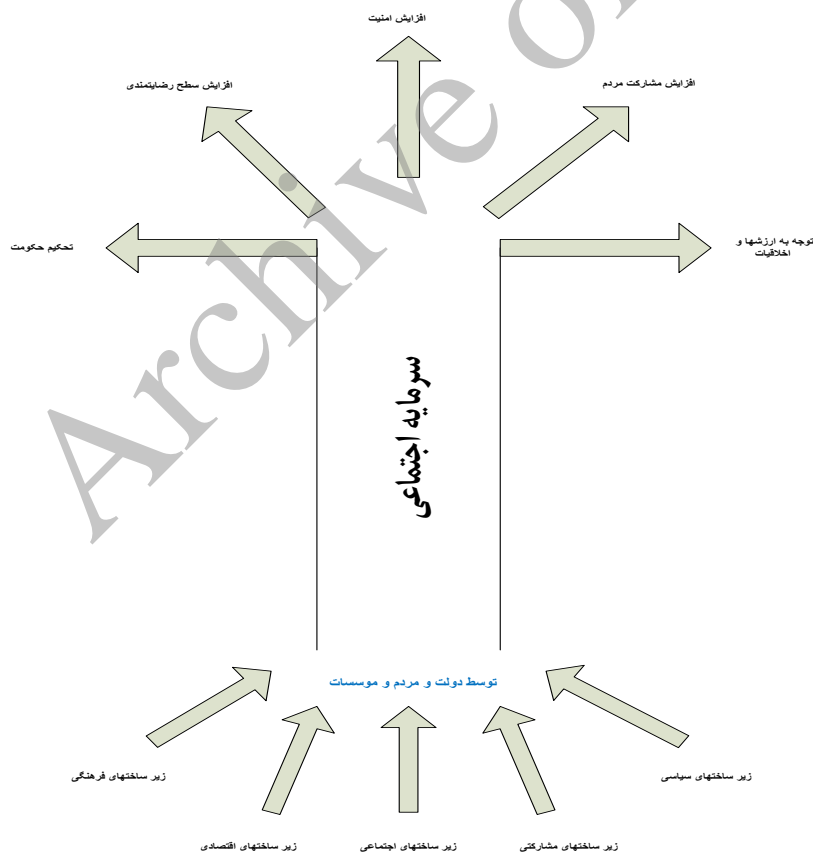
۲-۳-۴ سرمایه اجتماعی:

سرمایه اجتماعی عبارت است از پیوندهای بین افراد (شبکه های اجتماعی) و کنش و واکنش متقابل که از

انسانها، سازمانها و انسانها و سازمانها با سازمانها می باشد. در غیاب سرمایه اجتماعی، سایر سرمایه‌ها اثربخشی خود را از دست می دهند و بدون سرمایه اجتماعی، پیمودن راههای توسعه و تکامل فرهنگی و اقتصادی، ناهموار و دشوار میشوند. سرمایه اجتماعی به واقع عبارت است از پیوندهای بین افراد (شبکه‌های اجتماعی) و هنجارهای اعتماد و کنش و واکنش متقابل که از این پیوندها به وجود می آید. اعتماد فردی و اجتماعی و پیوندها شامل دوستی‌ها و فعالیت‌های داوطلبانه و ارتباطات اجتماعی از جمله مهم‌ترین اجزای سرمایه اجتماعی بشمار می‌روند.

۴-۳-۲-۱ مدل درختی

در مدل درختی زیر شکل (۲-۴) میتوان ارتباط سرمایه اجتماعی و تاثیر آن بر شاخص‌های جامعه (توجه به ارزشها و اخلاقیات - افزایش مشارکت مردم - افزایش امنیت - افزایش سطح رضایتمندی - تحکیم حکومت) را تشریح کرد:

شکل (۲-۴) مدل درختی
(منبع: نگارندگان، ۱۳۸۹)

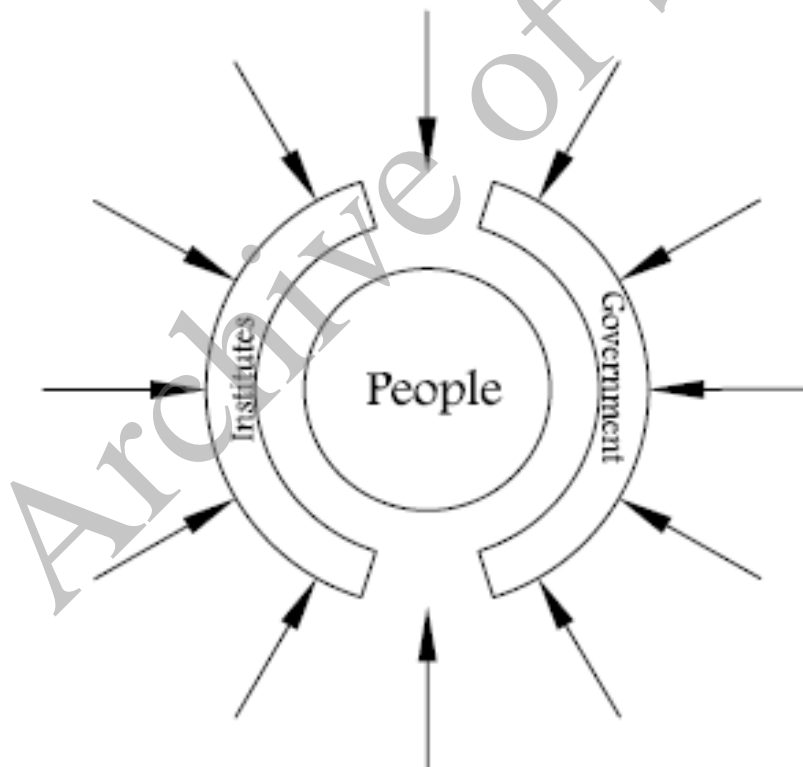
غیردولتی که خارج از ساختار دولت هستند، موجب می‌شود تا توده‌های جمعی مردم بتوانند به صورت خودجوش ارتباطی متقابل و مؤثرتر بین خود و دولت بنا کنند. این ارتباط متقابل که به صورت افقی در میان اقشار مختلف و عمودی بین مردم و دولت وجود دارد و فقط به واسطه وجود جامعه مدنی رقم می‌خورد. این ارتباط همان سرمایه ای است که در بستر اجتماعی مستتر است و می‌توان گفت یکی از دستاوردهای سرمایه اجتماعی، جامعه مدنی است، به نحوی که جامعه مدنی حاصل سرمایه اجتماعی است. (محمود شارع پور ۱، علی حسینی راد، ۱۳۸۷، ۱۳۲)

انسان امروز در تقابل با زندگی مدرن نیازمند برقراری ارتباط و اعتماد مثبت بر پایه ارزشهاست و این مسئله مشارکت عمومی، خود کنترلی فرهنگی، رسیدگی به سلامت جسمی، توجه بیشتر به اخلاقیات و... و در نهایت شادکامی و سرزندگی را در پی خواهد داشت. امروزه سرمایه اجتماعی، نقشی بسیار مهمتر از سرمایه فیزیکی و انسانی در سازمانها و جوامع ایفا میکند و شبکه‌های روابط جمعی و گروهی، انسجام بخش میان

۲-۲-۳-۴ مدل گارد باز و بسته

در مدل دیگری به نام مدل گارد بسته (شکل ۴-۳) میتوان نشان داد که هرچه قدرت دولت و موسسات مرتبط در تعامل با مردم در تمامی جنبه ها بیشتر باشد خطر نفوذ عوامل مخرب کمتر خواهد شد و در واقع به صورت یک گارد کارآمد عمل می نمایند. در این مدل کاملاً مشخص است که هر چه آگاهی و دانش مردم و اعتماد آنها به دولت خویش بالاتر باشد و دایره مردم بزرگتر شود در نتیجه کمتر در مقابل تخریب قرار خواهند گرفت. و در صورت ناکارآمدی دولت و موسسات و عدم ارتقاء دانش و آگاهی مردم مدل گارد باز (شکل ۳-۲) از قدرت گارد و قطر دایره مردم کاسته خواهد شد و چه بسا مردم به آسانی تحت تاثیر عوامل مضر قرار خواهند گرفت.

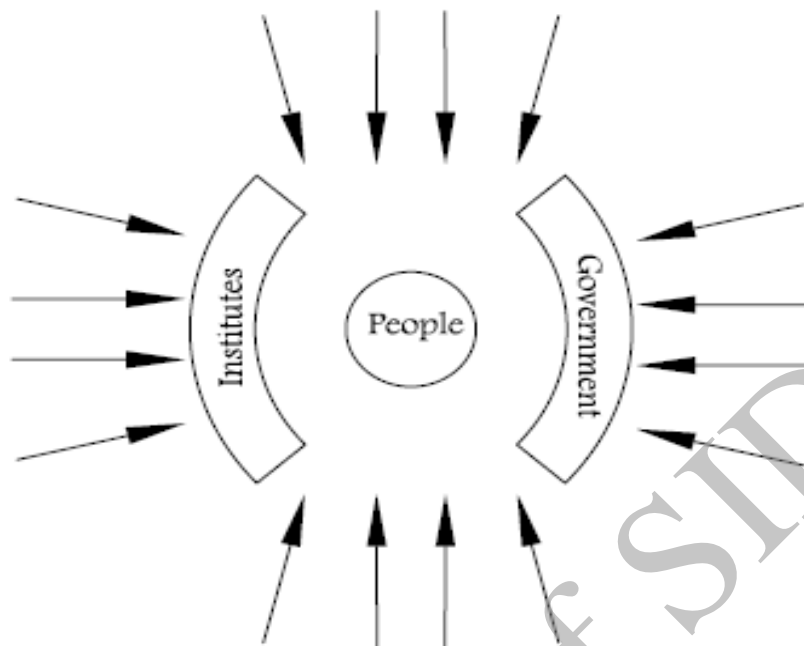
در مدل درختی مذکور اگر یک جامعه و یا یک کشور را به درختی مثمر تشبیه کنیم، ساقه این درخت میتواند سرمایه اجتماعی و ثمره آن توسعه شاخص های سرزندگی و شادکامیو ریشه های آن زیر ساختهای فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و... باشد که بخش عمده ای از آن توسط دولت و بخشی دیگر توسط مردم و موسسات بوجود خواهد آمد. لذا در این مدل به صراحت می توان نقش دولت و موسسات مرتبط را در تقویت ساقه و ارتباط و تعامل با مردم جهت رساندن انرژی به ثمره ها را که همان مشخصه های بارز امنیت، اشتغال، اقتصاد برجسته، کاهش جرم و جنایت، توجه به اخلاقیات و ارزشها و... را شامل می شود، نشان داد.

شکل (۴-۳) : مدل گارد بسته

(منبع: نگارنگان، ۱۳۹۰)

توضیح ۱: در شکل فوق با حمایت بیشتر دولت و موسسات و بزرگ شدن دایره مردم بر اثر آگاهی و دانش و اعتماد، فلشها که نشان دهنده عوامل مخرب هستند کمتر می توانند نفوذ کنند.

شکل (۴-۴): مدل گارد باز

(منبع: نگارندگان، ۱۳۹۰)

توضیح ۲: در شکل فوق (۴-۴) به دلیل کوچک شدن دایره مردم و کاهش گارد دولت و موسسات خطر نفوذ عوامل مخرب به مراتب از مدل قبلی بیشتر می شود.

متفرق و پراکنده خواهند شد. تاریخ پر از مثال هایی است که کشورهایی که زمانی خوشبخت و کامیاب بودند ولی بواسطه فساد حکومت، نابودی آزادی های مدنی، فساد داخلی و جنگ دچار اضمحلال اجتماعی و اقتصادی شدند. این شاخص فرعی مشخص می کند که تا چه حد امنیت و ایمنی یک جامعه به سلامت کلی شهروندان کمک می کند.

۴-۳-۴ سلامت و بهداشت

شاخص فرعی بهداشت تعیین می کند که شهروندان تا چه حد از لحاظ فیزیکی دارای سلامتی هستند و از زندگی لذت میبرند. افرادی که امید به زندگی طولانی تری دارند بهتر میتوانند اهداف خود را تعقیب نموده و به کل اقتصاد خدمت کنند. این شاخص ارزیابی وسیعی از بهداشت براساس معیارهای وجود پیشگیری از بیماریها، سلامت کودکان، دسترسی به مراقبتهای ویژه و سلامت کلی شهروندان بعمل می آورد. این شاخص رابطه زیادی با شاخص رضایت مندی از زندگی دارد.

۴-۳-۲-۳ مهمترین علل کاهش سرمایه اجتماعی:

از جمله مهمترین عوامل کاهش سرمایه اجتماعی را میتوان شرایط نامناسب اقتصادی / افزایش زمان سفرهای درون شهری / کاهش اعتماد مردم به دولت / عدم مشارکت عمومی / ورود زنان به عرصه کار / افزایش زمان تماشای تلویزیون / برقراری ارتباطات در فضای مجازی / افزایش فاصله طبقاتی / عدم وجود بستر مناسب برای فعالیت سازمانهای مردم نهاد و... نام برد. که با برآورد میزان سرمایه اجتماعی و پی بردن به نقاط ضعف می توان در جهت بهبود آن اقدام نمود.

Entry on Trends in social capital,))
prepared for Karen Christian 2003

۴-۳-۳ ایمنی و امنیت

شاخص فرعی امنیت و ایمنی به بررسی اجزای زیربنایی و اساسی شاخص های سرزندگی و شادکامی می پردازد. اگر مردم و مؤسسات زیربنایی نا امن باشند در وهله بعد سرمایه ها، سرمایه گذاری و مهمتر از همه مردم

۵-۳-۴ حاکمیت

حاکمیت خوب که محصول دنیای مدرن و در پاسخ به نیازهای جدید جامعه جهانی مطرح شده، الگوئی است به منظور منطقی کردن نقش دولت و تعامل آن با مردم در جهت بهبود هرچه بیشتر ارائه خدمات عمومی و در نظر گرفتن منفعت عمومی است.

این الگو مشتمل بر فرآیندها و مکانیسمهایی است که بواسطه آن سازمانها و نهادهای عمومی و حکومتی امور عمومی را به انجام رسانند، منافع عمومی را اداره و تحقق حقوق بشر را تضمین می کنند. حکمرانی خوب بر نقش حداقلی دولت و حداکثری مردم تأکید دارد که این امر باعث کوچک سازی دولتها می گردد، اما برای اعمال به ارکان و شاخصهائی نیاز دارد که از میان ارکان و شاخصه های مهم می توان حقوق بشر، حاکمیت قانون، پاسخگوئی و مشارکت را نام برد. حاکمیت قانون و حقوق بشر جنبه ماهوی، پاسخگوئی و مشارکت جنبه ابزاری حکمرانی خوب به شمار می آیند. بنابراین بنظر می رسد حکمرانی خوب مجموعه ای از معیارها و شاخصه های کاربردی نظام سیاسی دموکراتیک باشد.

۶-۳-۴ مبانی اقتصادی

شاخص فرعی تحت عنوان مبانی اقتصادی تعیین می کند که افزایش سرمایه گذاری، تجارت، بیکار کم، توسعه بدون تورم و افزایش اعتبار همه اجزای حیاتی برای افزایش میزان سرزندگی و شادکامی در طول زمان محسوب میشوند. تکیه بیش از حد بر مقوله ثبات حاصل از رشد اقتصادی باعث از بین رفتن عوامل خوشبختی یک کشور شده است. شاخص فرعی مبانی اقتصادی تلاش نموده تا به یک توازن واقعی دست یابد تا بهترین عوامل نشان دهنده محیط سالم اقتصادی را تعیین نماید.

۷-۳-۴ حس شادکامی و سرزندگی

حس شادکامی و سرزندگی حسی شخصی است که معنی و مفهوم آن برای افراد مختلف متفاوت است. این حس درونی میزان رضایتمندی افراد جامعه از محیط زندگی و جامعه ای که در آن زندگی می کند را نشان می دهد. اما تحقیقات نشان داده که حس درونی شادکامی با شاخص های دیگر اجتماعی از جمله سرمایه اجتماعی و ایمنی و امنیت و... رابطه تنگاتنگی دارد. هرچه شرایط و کیفیت این شاخصها بالاتر رود حس درونی شادکامی افراد بالاتر میرود.

۴-۴ روش تحقیق

در لغت نامه دهخدا لغت پژوهش به معنای پی جوئی، جویائی، باز جستن، جستجو، بازجوئی، بازجست، فحص، تفحص، بحث، تجسس، رسیدگی، بر رسیدن و تحقیق می باشد. همچنین معادل عربی آن کلمه تحقیقمانند کلمه حق از ریشه ح ق ق است. این ریشه به معنی ثابت، استوار و مطابق با واقع است. بنابراین تحقیق در لغت به معنی جستجوی حقیقت یا کشف حقیقت و رسیدن به کنه یک امر است. (شاهرخیان، ۱۳۸۹، ۱۵)

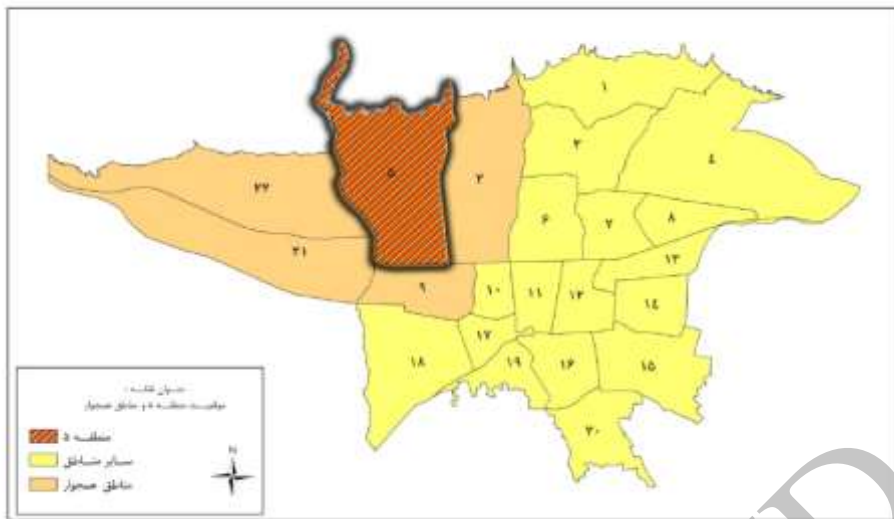
این پژوهش که از بعد هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی همبستگی و به تعیین رابطه بین مدیریت شهری و ارتقاء شاخص های خوشبختی ناحیه ۳ شهرداری منطقه ۵ می پردازد و با مطالعه ویژه گی ها و صفات افراد جامعه، وضعیت فعلی جامعه آماری را در قالب چند متغیر مورد بررسی قرار می دهد. در تحقیق حاضر ابتدا سعی می گردد اطلاعات موجود مربوط به متغیرهای تحقیق جمع آوری و مبنای کار و تحلیل قرار گیرد، در مرحله بعد راهبردها تشریح و در نهایت در قسمت تحلیل اطلاعات بدست آمده مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد.

۱-۴-۴ جامعه مورد مطالعه

در این تحقیق پس از استخراج شاخص های متناسب با وضعیت فرهنگی کشور، جامعه آماری ناحیه ۳ منطقه ۵ شهرداری تهران به تعداد حجم نمونه تعیین شده پرسشنامه طراحی شده در فاصله بین ۹۰/۹/۱ تا تاریخ ۹۰/۱۱/۵ در ناحیه مذکور بصورت تصادفی و خوشه ای توزیع و جمع آوری گردید. معمولاً محدودیت های زمانی، هزینه ها، کمبود نیروی انسانی و تجهیزات و امکانات، سبب می شود یک قسمت یا تعدادی از جامعه انتخاب شوند که آن را نمونه می نامند. در نمونه گیری، اصل بر این است که چنانچه از محاسبات آماری صحیح استفاده شود ودقت لازم در گردآوری داده ها و کنترل آن صورت گیرد، امکان تعمیم نتایج و اطلاعات بدست آمده از نمونه به جامعه اصلی وجود دارد. (شاهرخیان، ۱۳۸۹، ۱۹۰)

در این پژوهش واحد آماری هر یک از زنان و مردان ۱۷ سال به بالا ساکن ناحیه ۳ شهرداری منطقه ۵ شهر تهران می باشد. به عبارت دیگر واحد آماری، فرد است. حجم جامعه (ساکنین ناحیه ۳ شهرداری منطقه ۵) ۱۷۵۷۰۰ نفر تخمین زده شده است. بنابراین حجم

نقشه ۱: موقعیت منطقه ۵ در شهر تهران

نقشه (۴-۱) موقعیت منطقه ۵ در شهر تهران

اصفهانی و بالاخره از جنوب به بزرگراه رسالت منتهی شده است.

نمونه در این پژوهش بر اساس فرمول کوکران و جامعه آماری و مفروضات و محاسبات ذیل، ۳۸۱ نفر تعیین گردیده است.

۴-۴-۱-۲ ارائه چشم‌انداز برنامه عملیات نوسازی،

عمران و توسعه منطقه ۵

چشم‌انداز برنامه عملیات نوسازی، عمران و توسعه منطقه ۵ با استعانت از چشم‌انداز طرح تفصیلی منطقه ۵ و تدقیق و بازنگری آن بر اساس دیدگاه‌های مدیریت شهری در اداره شهر تهران، نتایج و یافته‌های مطالعات بر اساس اطلاعات و آمار روز و همچنین ملاحظات برنامه‌های تدوین شده است. در این زمینه در چند جلسه تلفیق گروهی، نمایندگان بخش‌های مطالعاتی یافته‌های خود را ارائه و ماحصل این یافته‌ها را که امکانات و موانع توسعه را در بر می‌گرفت، در قالب جداول SWOT ارائه کردند. در ادامه ابتدا محورهای چشم‌انداز طرح تفصیلی جهت استفاده در برنامه بازنگری و تدقیق شد و در امتداد هر محور چشم-انداز برنامه، اهداف مربوط به آن محور و راهبردهای نیل به اهداف مورد نظر ارائه شد. در این مسیر، جدول (۴-۶) چشم‌انداز، اهداف و راهبردهای برنامه عملیات نوسازی، عمران و توسعه منطقه ۵ را ارائه می‌دارد.

۴-۴-۱-۱ معرفی اجمالی منطقه ۵ شهرداری تهران

منطقه ۵ شهرداری تهران نقشه (۴-۱) با مساحت ۵۲۸۷،۱ هکتار در شمال غرب تهران قرار دارد که از جنوب به جاده مخصوص کرج، از شمال به دامنه کوه‌های البرز، از غرب به مسیل کن و منطقه ۲۲ و از شرق به بزرگراه محمد علی جناح و اشرفی اصفهانی محدود می‌شود. این منطقه از بزرگترین مناطق ۲۲ گانه شهر تهران محسوب شده که از شرق همسایه منطقه ۲، از جنوب مجاور منطقه ۹ و از غرب در مجاورت منطقه ۲۱ و ۲۲ قرار دارد.

بر اساس تقسیمات داخلی ملاک عمل شهرداری در وضع موجود، منطقه ۵ از ۷ ناحیه و ۲۹ محله تشکیل شده است. در بین نواحی هفت‌گانه منطقه، ناحیه ۳ با بیشترین مساحت مشتمل بر ۸ محله و ناحیه ۵ با کمترین مساحت از ۲ محله مهران و فردوس تشکیل شده است.

ناحیه ۳ از شمال به ارتفاعات البرز، از غرب به بزرگراه شهید ستاری در ادامه به تاسیسات دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، از شرق به بزرگراه اشرفی

جدول (۴-۳) حدود ناحیه ۳

ناحیه	از شمال	از جنوب	از شرق	از غرب
ناحیه ۳	به ارتفاعات البرز	به بزرگراه رسالت	به بزرگراه اشرفی اصفهانی	به بزرگراه شهید ستاری و دانشگاه آزاد اسلامی

جدول (۴-۶) چشم‌انداز، اهداف و راهبردهای برنامه عملیات نوسازی، عمران و توسعه منطقه ۵

محور چشم‌انداز برنامه	اهداف	راهبرد
منطقه‌ای برخوردار از ثبات و سلامت اجتماعی-اقتصادی و مدنیت قوام‌یافته	ارتقای مدنیت و ثبات اجتماعی در منطقه	افزایش تعلق مکانی و فرهنگ مشارکت در ساکنین
	نیل به سلامت و امنیت اجتماعی در منطقه	زمینه‌سازی و توسعه عرصه‌های تعاملات اجتماعی
		کنترل آسیب‌های اجتماعی و افزایش نظارت عمومی
	توسعه و رونق بخشی کار و فعالیت در منطقه	تقویت مراکز کار و فعالیت منطقه و پیوند آن به اقتصاد شهر
منطقه‌ای با کیفیت مطلوب محیط شهری و رفاه شهروندان	بهبود سیما و منظر شهری	ساماندهی سیما و منظر شهری با محوریت چشم‌اندازهای طبیعی و مصنوع
	ارتقای کیفیت زندگی شهری، افزایش رفاه و رضایتمندی ساکنان	توزیع متوازن و متناسب خدمات پشتیبان سکونت‌نوسازی بافت‌های فرسوده
		ایجاد محیط مطبوع و آرامش بخش با مشارکت مردم
منطقه‌ای با هویت تفرجگاهی و گردشگری	ارتقای جایگاه منطقه به عنوان قطب گردشگری-تفریحی و تفریحی غرب تهران	بالفعل سازی ظرفیت‌های تفریحی و گردشگری منطقه
		تقویت نقش تفریحی منطقه با محوریت بخش خصوصی
		صیانت و بهینه‌سازی عملکرد منابع گردشگر پذیر
منطقه‌ای برخوردار از منابع درآمدی پایدار	دستیابی به منابع پایدار درآمدی	تعریف منابع جدید درآمدی پایدار و قابل اتکاء برای شهرداری
منطقه‌ای با ترافیک روان و ایمن	دستیابی به ترافیک روان و پویا	روان‌سازی ترافیک در گره‌ها و نقاط بحرانی
		ساماندهی و بهبود شبکه حمل و نقل
	توسعه و ارتقای کیفیت شبکه حمل و نقل عمومی	رشد و تکمیل شبکه حمل و نقل عمومی
		ارتقای فرهنگ ترافیکی و توان مدیریت حمل و نقل
	نیل به ایمنی شبکه معابر سواره و پیاده	مدیریت و کنترل تداخلات ترافیکی اسناد

۵ ساله مشخص و معرفی خواهند شد. در این مسیرجدول (۴-۷) معیارها و شاخص‌های رشد و توسعه برنامه عملیات نوسازی، عمران و توسعه منطقه ۵ را ارائه می‌دارد.

۵- نتیجه‌گیری و جمع‌بندی و ارائه راهکار

۵-۱ مقدمه

با توجه به تحلیلهای انجام گرفته نتایج حاصله ابتدا به بررسی شرایط شاخص‌های اندازه‌گیری شده در ناحیه ۳ منطقه ۵ شهرداری تهران پرداخته مجموع میانگین امتیازات ۷ شاخص اصلی مدل این تحقیق که بر مبنای عددی از صفر تا ۱۰۰٪ در نمودار رادار نشان داده شده است حائز اهمیت بوده و بطور شفاف دیدگاه کلی از شاخص سرزندگی و شادکامی را در این ناحیه به نمایش می‌گذارد.

۲-۳-۱ معیارها و شاخص‌های رشد و توسعه عمران منطقه ۵

پس از تدوین چشم‌انداز برنامه عملیات نوسازی، عمران و توسعه منطقه ۵، با اتکاء به محورهای چشم‌انداز، اهداف و راهبردها، باید معیارها و شاخص‌های توسعه برای برنامه را استخراج کرد. در این زمینه شاخص‌ها در واقع اهداف عینی یا دست-یافتنی‌ای هستند که قابلیت سنجش با کیفیت یا کمیتی را خواهند داشت. بر این پایه می‌توان برای نیل به شاخص‌های برنامه، اقدامات توسعه‌ای معرفی کرد.

شایان ذکر است که این اقدامات بر اساس پیشنهادها، طرح‌های فرادست، پیشنهادها، مدیریت شهری و پیشنهادها مشاور بر اساس مطالعات صورت گرفته شناسایی و تلفیق می‌شوند. در ادامه با توجه به اهداف دست‌یافتنی‌ای که برای هر معیار بر اساس افق ۵ ساله برنامه در نظر گرفته می‌شود، اقدامات دارای اولویت

جدول (۴-۷) معیارها و شاخص‌های رشد و توسعه برنامه عملیات نوسازی، عمران و توسعه منطقه ۵

شاخص (اهداف دست یافتنی)	معیار
وجود گره‌های بحرانی ترافیکی	روانی و ایمنی ترافیک و سهولت دسترسی
وجود معضل پارکینگ حاشیه‌ای	
میزان دسترسی به حمل و نقل عمومی	
گسترده‌گی بافت فرسوده	مطلوبیت محیط شهری
میزان سرانه موجود خدماتی	
میزان سرانه فضای سبز	
کیفیت محیط زیست	
پاسخگویی در مدیریت بحران	توسعه اجتماعی، اقتصادی، گردشگری
احساس تعلق مکانی ساکنان	
نقش گردشگری	

۲) میانگین درآمد ماهیانه در این منطقه تا ۷۰۰ هزار تومان است و میانگین تحصیلات فوق دیپلم و ۴۷٪ ساکنین شاغل بخش خصوصی اند.

۳-۵ تحلیل امتیاز شاخص‌ها

همانطور که در روش انجام تحقیق ذکر شد، پاسخهای پاسخ دهندگان در هر بخش از شاخص‌های ۷ گانه اصلی بر مبنای ۰ تا ۱۰۰٪ محاسبه شده و نتایج آن در جدول (۵-۱) و همچنین نمودار راداری (۲-۵) به قرار زیر مشخص شده است.

در نمودار راداری (۲-۵) فوق همانطور که مشاهده می‌شود سطح انطباق شاخص هدف ۱۰۰٪ بوده و در نمودار رادار با خط قرمز رنگ بر مبنای ۱۰۰٪ مشخص شده است. خط آبی انطاق شاخص پژوهش را به میزان ۴۳٪ نشان می‌دهد که مساحت زیر نمودار آبی فاصله زیادی را تا هدف نشان می‌دهد. این وضعیت در مورد شاخص وضعیت اقتصادی شرایط بحرانی را نشان می‌دهد.

یکی از نکات مثبت که در طول تحقیق مورد توجه قرار گرفت تدوین طرح استراتژیک و برنامه‌ریزی اهداف منطقه ۵ شهرداری و ناحیه ۳ این منطقه، توسط شهرداری محترم در این مناطق است. برنامه‌ریزی اهداف بر اساس تکنیک SWOT انجام گرفته است. این طرح شرایط مناسبی را در اختیار محققین قرار می‌دهد تا با استفاده از نتایج تحقیق به نقد و بررسی برنامه‌های تدوین شده شهرداری پرداخته و در خصوص ارتقاء شاخص‌های فرهنگی و اجتماعی راهکارهایی ارائه دهند.

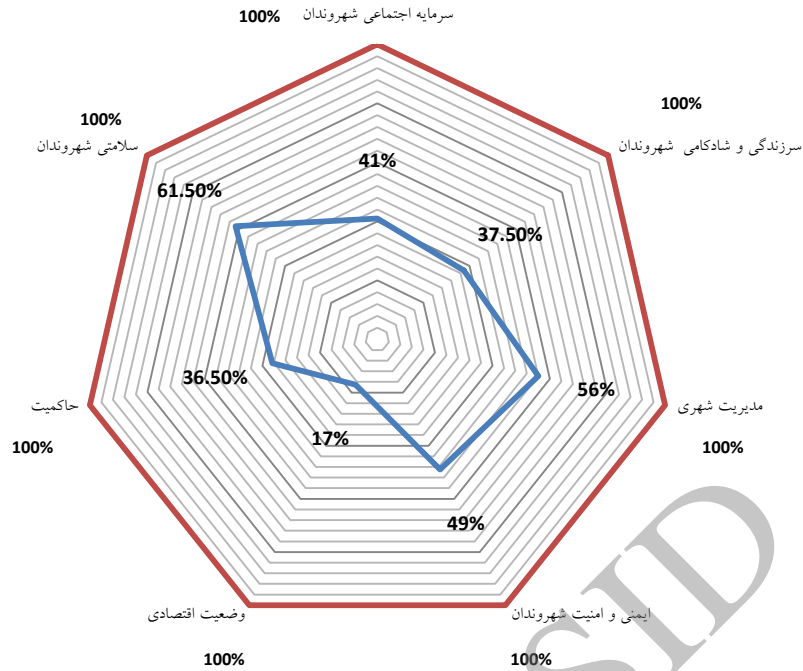
۲-۵ نتایج توصیفی

در بررسی‌های شرایط عمومی پاسخ دهندگان در ناحیه ۳ منطقه ۵ شهرداری تهران نتایج زیر بدست آمده است:

۱) ۷۰٪ ساکنین منطقه سنین ۱۷ تا ۳۸ سال را دارا می‌باشند و ۷۹٪ از پاسخ دهندگان متأهل هستند و اکثر ساکنین این ناحیه زوج‌های جوان با میانگین ۱ فرزند که نشان از جوان بودن ساکنین این ناحیه دارد.

جدول (۵-۱) جدول امتیازات شاخص‌های ۷ گانه

ردیف	نام شاخص	امتیاز پژوهش بر مبنای ۱۰۰٪	امتیاز هدف بر مبنای ۱۰۰٪
۱	سرمایه اجتماعی شهروندان	41%	100%
۲	سلامتی شهروندان	61.5%	100%
۳	حاکمیت	36.5%	100%
۴	وضعیت اقتصادی	17%	100%
۵	ایمنی و امنیت شهروندان	49%	100%
۶	مدیریت شهری	56%	100%
۷	سرزندگی و شادکامی شهروندان	37.5%	100%
	میانگین انطباق شاخص	43%	100%

نمودار راداری (۵-۲) مقایسه امتیازات شاخص های جامعه و هدف

۵-۴ نقاط قوت و ضعف برنامه های شهرداری ناحیه ۳ منطقه ۵

نقاط قوت: یکی از نکات مثبت در خصوص مدیریت

شهری شهرداری ناحیه ۳ منطقه ۵ تهران تدوین سند راهبردی توسعه این ناحیه (زمستان ۱۳۸۸) است. (ماخذ پورتال شهرداری منطقه ۵ تهران - ناحیه ۳) این سند مشتمل برانالیز نقاط ضعف و قوت و تهدیدها و فرصتها جدول (۵-۳)، چشم اندازها و اهداف، معیارها و شاخص های رشد و برنامه های دستیابی به اهداف است. طبق جدول (۵-۴) چشم انداز، اهداف و راهبردهای برنامه عملیات نوسازی، عمران و توسعه منطقه ۵-اهداف و راهبردهای تعریف شده چشم انداز بسیار روشنی را در ارتباط با ارتقاء شاخص خوشبختی به نمایش میگذارد بطور مثال در برنامه اول:

محور چشم انداز برنامه: منطقه ای برخوردار از

ثبات و سلامت اجتماعی اقتصادی و مدنیت قوام یافته

با هدف: ارتقای مدنیت و اثبات اجتماعی در منطقه /

نیل به سلامت و امنیت اجتماعی در منطقه / توسعه و

رونق بخشی کار و فعالیت در منطقه

راهبرد: افزایش تعلق مکانی و فرهنگ مشارکت در

ساکنین / زمینه سازی و توسعه عرصه های تعاملات

اجتماعی / کنترل آسیب های اجتماعی و افزایش نظارت

عمومی / تقویت مراکز کارو فعالیت منطقه و پیوند آن به اقتصاد شهر -میتواند شاخص های سرمایه اجتماعی و ایمنی و امنیت و وضعیت اقتصادی را ارتقاء بخشد.

نقاط ضعف: یکی از نقاط ضعف این سند اینست که در مقابل اهداف و راهبردهای تدوین شده معیارها و شاخص های رشد جدول (۵-۵) و برنامه های دستیابی به اهداف بسیار ضعیف و در حد ساخت چند مجموعه فرهنگی - ورزشی و ایجاد فضای سبز خلاصه شده و مطمئنا باچنین برنامه ای رسیدن به چشم اندازهای ارمانی تعریف شده بسیار ضعیف به نظر میرسد. در واقع معیارهای تعریف شده با چشم اندازها و اهداف و راهبردها سنخیت ندارد. بطور مثال طبق جدول (۵-۶) برنامه ای که برای محور چشم انداز: منطقه ای برخوردار از ثبات و سلامت اجتماعی / اقتصادی و مدنیت قوام یافته تعریف شده همانا ساخت ۴ مجموعه ورزشی و ۱ بوستان و ۱ مجموعه فرهنگی و احداث پارک ناحیه ای است. از این رو نگاه عمیق به برنامه ها برای رشد شادکامی می بایست از اولویتهای مدیران شهری در برنامه ریزی هایشان باشد.

جدول (۴-۵) چشم‌انداز، اهداف و راهبردهای برنامه عملیات نوسازی، عمران و توسعه منطقه ۵

محوّر چشم انداز برنامه	اهداف	راهبرد
منطقه‌ای برخوردار از ثبات و سلامت اجتماعی- اقتصادی و مدنیت قوام یافته	ارتقای مدنیت و ثبات اجتماعی در منطقه	افزایش تعلق مکانی و فرهنگ مشارکت در ساکنین
	نیل به سلامت و امنیت اجتماعی در منطقه	زمینه سازی و توسعه عرصه‌های تعاملات اجتماعی
	توسعه و رونق بخشی کار و فعالیت در منطقه	کنترل آسیب‌های اجتماعی و افزایش نظارت عمومی
منطقه‌ای با کیفیت مطلوب محیط شهری و رفاه شهروندان	بهبود سیما و منظر شهری	تقویت مراکز کار و فعالیت منطقه و پیوند آن به اقتصاد شهر
	ارتقای کیفیت زندگی شهری، افزایش رفاه و رضایتمندی ساکنان	ساماندهی سیما و منظر شهری با محوریت چشم‌اندازهای طبیعی و مصنوع
		توزیع متوازن و متناسب خدمات پشتیبان سکونت
منطقه‌ای با هویت تفرجگاهی و گردشگری	دستیابی به عنوان قطب گردشگری- تفریحی و تفریحی غرب تهران	نوسازی بافت‌های فرسوده
	ارتقای جایگاه منطقه به عنوان قطب گردشگری- تفریحی و تفریحی	ایجاد محیط مطبوع و آرامش بخش با مشارکت مردم
		بافتل سازی ظرفیت‌های تفریحی و گردشگری منطقه
منطقه‌ای برخوردار از منابع درآمدی پایدار	دستیابی به منابع پایدار درآمدی	تقویت نقش تفریحی منطقه با محوریت بخش خصوصی
	دستیابی به ترافیک روان و پویا	صیانت و بهینه سازی عملکرد منابع گردشگر پذیر
		تعریف منابع جدید درآمدی پایدار و قابل اتکاء برای شهرداری
منطقه‌ای با ترافیک روان و ایمن	توسعه و ارتقای کیفیت شبکه حمل و نقل عمومی	روان سازی ترافیک در گره‌ها و نقاط بحرانی
	نیل به ایمنی شبکه معابر سواره و پیاده	ساماندهی و بهبود شبکه حمل و نقل
		رشد و تکمیل شبکه حمل و نقل عمومی
	ارتقای فرهنگ ترافیکی و توان مدیریت حمل و نقل	مدیریت و کنترل تناخلات ترافیکی

جدول (۵-۵) معیارها و شاخص‌های رشد و توسعه منطقه ۵

معیار	شاخص (اهداف دست یافتنی)
روانی و ایمنی ترافیک و سهولت دسترسی	وجود گره‌های بحرانی ترافیکی
	وجود معضل پارکینگ حاشیه‌ای
	میزان دسترسی به حمل و نقل عمومی
مطلوبیت محیط شهری	گسترده‌گی بافت فرسوده
	میزان سرانه موجود خدماتی
	میزان سرانه فضای سبز
	کیفیت محیط زیست
	پاسخگویی در مدیریت بحران
توسعه اجتماعی، اقتصادی، گردشگری	احساس تعلق مکانی ساکنان
	نقش گردشگری

جدول (۵-۶) اقدامات توسعه ای ناحیه ۳ منطقه ۵ شهرداری تهران

منطقه ۵		ناحیه ۳	
<p>محورهای چشم انداز ناحیه:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ناحیه‌ای برخوردار از ثبات و سلامت اجتماعی- اقتصادی و مدنیت قوام یافته - ناحیه‌ای با کیفیت مطلوب محیط شهری و رفاه شهروندان - ناحیه‌ای با هویت تفرجگاهی و گردشگری - ناحیه‌ای با ترافیک روان و ایمن 			
ردیف	اهداف	راهبرد	راهکار اجرایی (پروژه)
۱	نیل به سلامت و امنیت اجتماعی در ناحیه	- زمینه‌سازی و توسعه عرصه‌های تعاملات اجتماعی	- مجموعه فرهنگی- ورزشی- تفریحی، تقاطع ۲۶ متری ایران زمین شمالی و ۱۶ متری شهید غروی - احداث مجموعه ورزشی ناحیه‌ای، رسالت قبل از ۲۰ متری بهشت
۲	ارتقای مدنیت و ثبات اجتماعی در ناحیه	- افزایش تعلق مکانی و فرهنگ مشارکت	- احداث مجتمع ورزشی، تقاطع علالدین- ستاری - احداث مجتمع ورزشی، جنوب دبستان لاله‌های انقلاب (زمین ورزشی خالی موجود) - احداث مجموعه ورزشی الزهراء، ۲۵ متری حصارک، روبه‌روی خیابان الوند
۳	رونق بخشی کار و فعالیت در ناحیه	- تقویت مراکز کار و فعالیت ناحیه و پیوند آن با به اقتصاد شهر	- بوستان کاج ۲، بزرگراه شهیدستاری، ۲۵ متری لاله شرقی، جنوب پارک کاج - احداث پارک ناحیه‌ای، تقاطع بلوار عدل و ۱۶ متری گلزار یکم
۴	بهبود سیما و منظر شهری	- ساماندهی سیما و منظر شهری با محوریت چشم‌اندازهای طبیعی و مصنوع	- احداث پارک ناحیه‌ای، تقاطع ستاری- ایرانیپارس - بوستان حصارک، خیابان میلاد، انتهای خیابان شادان - بوستان فرار، بزرگراه شهیدستاری، بالاتر از بلوار میرزایابی، انتهای اردیبهشت غربی
۵	ارتقای کیفیت زندگی، افزایش رفاه و رضایتمندی ساکنان	- توزیع متوازن و متناسب خدمات پشتیبان سکونت - نوسازی بافت‌های فرسوده - ایجاد محیط مطبوع و آرامش بخش با مشارکت مردم	- توسعه بوستان فرار، بزرگراه ستاری، بالاتر از میرزایابی، انتهای اردیبهشت غربی - بازبررسی اماکن و معابر، پل اشرفی اصفهانی- نیایش (گامپوزیت) - بازبررسی اماکن و معابر، پل ستاری- همت (سرامیک‌کاری) - ساماندهی میداين و معابر، تقاطع ستاری- همت (۱ عدد مجسمه)
۶	ارتقای جایگاه ناحیه به‌عنوان قطب گردشگری- تفریحی و تفریحی غرب تهران	- بالفل‌سازی ظرفیت‌های تفریحی و گردشگری ناحیه - تقویت نقش تفریحی ناحیه با محوریت بخش خصوصی	- ساماندهی میداين و معابر، پارک کوهسار (تلویزیون شهری) - معرفی زمین برای احداث فروشگاه شهروند، مجاور خیابان ۲۴ متری طالقانی
۷	دستیابی به ترافیک روان و پویا	- ساماندهی و بهبود شبکه حمل و نقل - روان‌سازی ترافیک در گرها و نقاط بحرانی	- احداث آتش نشانی، ۲۰ متری باهنر قبل از حریم دکله - احداث پارکینگ طبقاتی، ۲۰ متری پیروزی چهارم، جنوب تیرازه - پارکینگ طبقاتی، ضلع جنوبی بلوار سیمون بولیوار تقاطع کاج و زیتون
۸	توسعه و ارتقای کیفیت شبکه حمل و نقل عمومی	- رشد و تکمیل شبکه حمل و نقل عمومی	- پارکینگ طبقاتی، تقاطع ۲۴ متری زیتون و خیابان ۲۰ متری - احداث پایانه اتوبوسرانی، حصارک- جنب خیابان شهدای حصارک - احداث پارکینگ طبقاتی، جنوب محور ۲۴ متری شهدای حصارک - تکمیل پروژه بلوار عدل - توسعه و تجهیز ایستگاه اتوبوس، تقاطع ستاری- ایرانپارس

شده وضعیت شاخص تعیین و در ستون آخر راهکارهای اجرایی موجود ارائه شود. راهکارهای ارائه شده به مدیران شهری این منطقه این امکان را می‌دهد تا در تدوین برنامه‌های اتی و تدوین سندهای چشم انداز و توسعه ای و اولویت بندی به موضوع ارتقاء شاخص‌های فرهنگی و اجتماعی شهروندان بیش از پیش توجه نمایند.

۵- تحلیل و نتیجه گیری نتایج و ارائه راهکار و پیشنهاد:

در تحلیل نتایج جداول توزیع فراوانی‌های متغیر وابسته پاسخ دهندگان در ناحیه ۳ منطقه ۵ شهرداری تهران نتایج زیر مطابق جدول (۵-۷) بدست آمده است. در جدول مذکور سعی شده که به ازاء هر امتیاز کسب

جدول (۵-۷) توزیع فراوانی‌های متغیر وابسته (تحلیل نتایج)

راهکارهای اجرایی	وضعیت شاخص			شاخص فرعی	شاخص اصلی	ردیف
	حفظ وضعیت موجود	نیاز به بهبود دارد	اندازه			
۱- ایجاد ایستگاههای کنترل دوره ای سلامت در محله ۲- آموزش شهروندان محله در خصوص خود کنترلی سلامتی ۳- ایجاد مراکز خرید متعدد در محله با نظارت بهداشتی ۴- همکاری و تشویق بخش خصوصی و ارائه تسهیلات - احداث مراکز درمانی بیشتر با همکاری ارگان مرتبط ۵- ایجاد پایگاههای سنجش الودگی اب (مانند مراکز سنجش الودگی هوا) جهت ایجاد اطمینان در بین مردم و بهبود وضعیت آب توسط سازمان اب ۶- ایجاد فضای پرنشاط برای ساکنین محل ۷- برگزاری مسابقات محله ای در رشته‌های ورزشی	x	x	متوسط	رضایت از وضعیت سلامتی وضعیت انجام آزمایشهای عمومی بدن احساس خوشایندی در روز گذشته وضعیت تغذیه سالم میزان رضایت از امکانات بیمارستانی و مراکز درمانی میزان رضایت از کیفیت آب محل زندگی امید به زندگی ورزش	سلامتی و بهداشت	۱
۱- ایجاد ارتباط بهتر با همه نهادها و سازمان‌های مرتبط با کسب و کار ۲- بسترسازی برای ایجاد فضای کسب و کار در محله ۳- مطالعه انتخابهای مکانی بنگاهها و خانوارها ۴- حمایت از فکر خلاق و نوآور ۵- ایجاد فرصت هایی برای آموختن مهارت ۶- کاهش هزینه های شهری، جلوگیری از اتلاف منابع وسوخت	x	x	خیر	شرایط اشتغال به کار افراد در زمان مورد نیاز میزان رضایت افراد از وضعیت شغل خود و شرایط آن میزان رضایت افراد از وضعیت مالی خود در جامعه وضعیت تفریحات افراد در شرایط اقتصادی موجود میزان احساس تورم و گرانی افراد	مبانی اقتصادی	۲
۱- راه اندازی کانون‌ها و تشکل‌های همکار در حوزه‌های مدیریت و برنامه‌ریزی شهری ۲- افزایش تعلق خاطر شهروندان به هنجارهای زندگی شهری ۳- تقای سطح اعتماد عمومی و سرمایه اجتماعی ۴- برون سپاری وظایف مدیریت شهری با خود ساکنین محله بر اساس ضوابط عادلانه و ایجاد مشارکت ۴- ایجاد فضای تعامل افراد با دیگران ۵- توسعه و استمرار رفتارهای صحیح یک زندگی مناسب شهرنشینی با همکاری رسانه ها، مطبوعات، و سایر ابزارهای دیگر ۶- ارائه تسهیلات ازدواج ۶- حمایت کاربردی از سمن ها	x	x	بله	کمک بستگان ساکن در شهر دیگر میزان ارزش دوستان و رفقاء در زندگی قابلیت اعتماد مردم ارتباط و اعتماد به همسایگان عضویت فعال در نهادهای مدنی میزان اهمیت دین در زندگی و اعتماد به نهادهای مذهبی سن عرفی ازدواج وضعیت شرایط ازدواج برای جوانان اهمیت سازمانهای غیر دولتی یا مردمی در نزد مردم	سرمایه اجتماعی	۳
۱- حفاظت اثر بخش از جان و مال و حقوق و امنیت شهروندان توسط پلیس، آتش نشانی، امداد در حوادث و	x	x	خیر	میزان احساس امنیت شهروندان در شب وضعیت امنیت در سرقت اموال افراد	امنیتی و ایمنی	۴

راهکارهای اجرایی	وضعیت شاخص			شاخص فرعی	شاخص اصلی	ردیف
	حفظ وضعیت موجود	نیاز به بهبود دارد	اندازه			
بلائیای پیش بینی نشده، دادگاه و سامانه قضایی و نیروهای مسلح.				در شهر و محله		
۲-کمک و جبران خسارات: در موارد پیش بینی نشده مانند سیل، زلزله و خشکسالی.		×	بله	وضعیت بی عدالتی در نسبت به گروهی خاص		
۳-مدیریت قابل اعتماد بحران توسط مدیریت شهری		×	بله	وضعیت فرار متخصصین، متفکرین، و مهاجرت اجباری افراد به کشورهای دیگر		
۴-شناخت نخبگان و جلوگیری از فرار آنها با ایجاد جذابیت لازم در شهر		×	بله	میزان تعرض یا توهین به حقوق افراد		
۵-ایجاد امنیت در شب و بررسی ابعاد اجتماعی جرم و جنایت و... جهت کاهش جرائم		×	زیاد	آمار قتل و جنایت و فحشاء در کشور		
		×	زیاد	وضعیت وحشت و خشونت سیاسی در کشور		
۱-حرکت به سمت حاکمیت محله ای	×	×	تاحدودی	وضعیت سطح ثبات حاکمیت و کارایی امور سیاسی دولت	حائز	۵
۲-عبور از بحران ساختاری مدیریت توسعه شهری	×	×	تاحدودی	میزان برخورداری افراد از حقوق اجتماعی، مدنی و سیاسی در کشور		
۳-حرکت به سوی ساختار و فرآیندهای مردم سالارانه یا شهروند مدار	×	×	تاحدودی	وضعیت معیارهای سنجش میزان قانونمندی جامعه		
۴-سترسازی مناسب در جامعه و هماهنگساختن روند فرهنگسازی با نظام و مناسبات اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی در لایه های مختلف جامعه،	×	×	تاحدودی	میزان برخورداری شهروندان از آزادی انتخابات سیاسی، حقوق قانونی، و توانایی مشارکت در تغییر قوانین و تغییر مقامات دولتی		
۵-آموزش اجتماعی، توانمندسازی و استفاده از ظرفیت شهروندان در توسعه شهری	×	×	تاحدودی	میزان اعتماد جامعه به سیستم قضایی و دادگاهها		
۶-اعمال قدرت اقتصادی، سیاسی و اداری براساس قانون همراه با پاسخگویی و اثربخشی		×	خیر	میزان اعتماد جامعه به صحت انتخابات در کشور		
۷-یکپارچگی و ارتباط افقی میان نهادهای متعدد در امر مدیریت محله		×	بله	میزان راهیابی فساد اداری و مالییه امور تجاری و اقتصادی کشور		
		×	خیر	میزان اعتماد جامعه به نیروهای انتظامی		
		×	بله	میزان راهیابی فساد به حکومت		
		×	خیر	میزان مشارکت افراد جامعه در انتخابات آینده کشور		

و این مسئله مانند کشتی بی ناخدایی است که با وزش باد به این سو و آن سو میرود. مدیران شهری باید با اولویت بندی شاخص های فرهنگی و اجتماعی جامعه در جهت بهبود شاخص ها تصمیم سازی کنند.

(۲) مهمترین عامل در ایجاد سرزندگی و شادکامی و بستر سازی برای آن آموزش است. اگر افراد یک جامعه دچار پس افتادگی فرهنگی باشند، مطمئنا درک صحیحی از سرزندگی و شادکامی نخواهند داشت. یکی از وظایف مدیریت شهری ترویج مفهوم سرزندگی و شادکامی در بین شهروندان است.

در نتایجی که محقق در طول انجام این پژوهش بدست آورده میتوان به موارد زیر که حائز اهمیت اند اشاره کرد:

(۱) اولین مسئله در ایجاد سرزندگی و شادکامی، درک صحیح از موضوع است. بدین معنی که متولیان ایجاد سرزندگی و شادکامی در جامعه ابتدا خود میبایست درک صحیحی از موضوع داشته باشند تا بتوانند برای آن برنامه ریزی صحیحی انجام دهند. از دیدگاه محققین، از مدیران شهری فعلی به هیچ عنوان نمیتوان انتظار افزایش شاخص ها را داشت زیرا هنوز به نقش خود در این رابطه واقف نیستند.

تحقیق در مورد تعامل مولفه‌های خوشبختی بسیار کم صورت گرفته است. واز دیگر محدودیتها میتوان به فرآیند تکمیل پرسشنامه توسط پاسخگویان اشاره کرد. با توجه به این که محقق شخصا اقدام به انجام فرایند پرسشگری بصورت دریافت اطلاعات مستقیم نموده، به نظر میرسد که پاسخگویی به نظر سنجیها بعنوان ابزار کارآمد برای جامعه در جهت تحلیل نیازها وتحلیل شرایط جامعه برای شهروندان جا نیفتاده است. و در برخی موارد پاسخگویان حتی بدون توجه به موضوع از جوابدهی به پرسشگر بدلیل مختلف امتناع میورزیدند. از نکات بسیار جالب در همین رابطه کنجکاوی پاسخگویان و مطرح کردن سوالاتی در خصوص مقوله خوشبختی بود.

منابع و ماخذ

شیعه اسماعیل، ۱۳۸۷، مقدمه ای بر مبانی برنامه‌ریزی شهری، چاپ بیست و دوم، تهران، انتشارات دانشگاه علم وصنعت ایران.

حافظ نیا محمدرضا، ۱۳۸۸، مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، سازمان مطالعه وتدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها سمتچاپ شانزدهم تهران

شاهرخیان علیرضا، ۱۳۸۹، مبانی کاربردی پژوهش وتحلیل داده‌ها با نرم افزار SPSS، انتشارات جهاد دانشگاهی واحدتهران.

محمود شارع پور ۱ _ علی حسینی راد - ۱۳۲ نشریه حرکت ، شماره ۳۷ ، پاییز ۱۳۸۷

آنتونی گیدنز، راه سوم بازسازی سوسیال دموکراسی، مترجم منوچهر صبوری کاشانی، تهران، شیرازه، ۱۳۷۸

نیکومرام هاشم و طلوعی عباس و کاوسی اسماعیل، ۱۳۸۷، سرمایه اجتماعی، تهران، انتشارات، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم وتحقیقات.

مجله مطالعات مدیریت شهری، ۱۳۸۸

سند چشم انداز توسعه ناحیه ۳ شهرداری منطقه ۵ تهران، ۱۳۸۸

۳) جوامع با درآمد بالاتر و شرایط اقتصادی بهترشادکامترند. هرچه درآمد فرد بالاتر باشد در نتیجه حس سرزندگی بیشتری به او دست خواهد داد. مدیریت شهری میتواند عملکرد ترکیبی از سیاستهای اقتصادی خردمندان را بعهده گرفته و مدیریت کند.

۴) حاکمیت مناسب عامل اصلی ایجاد رضایتمندی و پیشرفت اقتصادی است. صرفنظر از حکومتها در واقع این شهروندان هستند که عامل اصلی ایجاد ثروت و تحقق سرزندگی و شادکامی هستند ولی نقش دولتها در این میان انکار ناپذیر است. مدیران شهری که در جهت حاکمیت مطلوب گام برمیدارند و شهروندان را راضی نگه میدارند، دارای سالمترین مبانی اقتصادی و مبتکرانه‌ترین محیطها هستند.

۵) جلوگیری از ایجاد جرائم محلی، امنیت در محل زندگی، جلوگیری از فرار مغزها، احترام به اقلیتها عواملی هستند که بر سرزندگی و شادکامی تأثیر گذارند. وجود مبانی امنیت به شهروندان امکان بهره وری و لذت بردن از زندگی را می‌دهد، مدیریت شهری کارآمد قادر است منابع لازم برای تأمین امنیت و آرامش شهروندان فراهم سازد. محیط و محله ناامن لطمه‌های جبران ناپذیری را به یک جامعه وارد می‌کند.

۶) بالاترین سطح شادکامی در جوامعی است که بهترین شرایط رادر بهداشت، امنیت، آزادی و سرمایه اجتماعی ایجاد کنند. توانایی جابجایی آزادانه و انتخاب مسیر زندگی در ایجاد رضایت مندی موثر است. ظرفیت مشارکت سیاسی مردم بر سطح رضایتمندی کلی مردم بیش از دیدن فساد در حکومت محلی و امور تجاری موثر واقع می‌شود. توانایی ایجاد روابط مبتنی بر اعتماد و مشارکت در شبکه‌های اجتماعی بر رضایتمندی اثر می‌گذارد.

۵-۶ محدودیت‌های تحقیق

هر تحقیق متناسب با عنوان و محل انجام ان با محدودیت‌هایی روبرو است که ممکن است بر روند اجرای کیفی و زمانی پژوهش تاثیر گذار باشد. در این تحقیق یکی از محدودیتها کم بودن منابع فارسی در خصوص مقوله سرزندگی و شادکامی بود. البته تحقیقات خوبی در زمینه‌های مولفه‌های شاخص از جمله سرمایه اجتماعی و مبانی اقتصادی و.. انجام گرفته است ولی ارتباط شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی و مدیریت شهری و

- http://www.uis.unesco.org/TEMPLATE/html/Exceltables/education/View_Table_dist_po_p_edu_attainment.xls (UNESCO, 2002).
- Organisation for Economic Cooperation and Development. Education at a Glance 2001. Table A2.1a: Educational attainment of the population (1999): Distribution of the population 25 to 64 years of age, by highest level of education attained. <http://www.oecd.org/>
- United Nations Educational Scientific, and Cultural Organization (UNESCO) Institute for Statistics, Literacy and Non Formal Education Sector. UNESCO's World Education Indicators, Table 6. Secondary education: duration, population and enrolment ratios. <http://www.unesco.org/education/information/wer/WEBtables/Ind6web.xls> (UNESCO, 2007).
- United Nations. United Nations Statistics Division. <http://data.un.org> (United Nations Statistics Division, 2009).
- United Nations. Population Division of the Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat, World Population Prospects: The 2008 Revision. <http://esa.un.org/unpp> (United Nations Populations Division, 2009).
- United States Census Bureau. International Data Base (IDB) Midyear Population by Age and Sex. <http://www.census.gov/ipc/www/idb/pyramids.html> (US Census Bureau, 2009).
- Wooldridge, J. M., "Econometric Analysis of Cross Section and Panel Data", The MIT Press, 2001.
- World Bank. World Development Indicators, (World Bank, 2009).
- World Values Survey 1981-2008 Official Aggregate v.20090901, 2009. World Values Survey Association (www.worldvaluessurvey.org). Aggregate File Producer: ASEP/JDS, Madrid.
- Entry on Trends in social capital, prepared for Karen Christian 2003
- Barro, R.J., and J.W. Lee (1996). "International Measures of Schooling Years and Schooling Quality",
- Barro, R.J. and J.W. Lee (1993). "International Comparisons of Educational Attainment", Journal of Monetary Economics.
- Cleveland, W.S. and S.J. Devlin (1988). "Locally Weighted Regression: An Approach to Regression Analysis by Local Fitting", Journal of the American Statistical Association, 83 (403),
- Costanza, R. et al. (1997). "The Value of the World's Ecosystem Services and Natural Capital", Nature, vol.387,
- Cingranelli, D.L. and D.L. Richards. (2009). The Cingranelli-Richards (CIRI) Human Rights Dataset. <http://hamshahrionline.ir/news-94448.aspx>
- Directorate-General of Budget, Accounting and Statistics, Executive Yuan, R.O.C. (Taiwan). Monthly Bulletin of Statistics, May 2006, Table 04-01 Education Situation.
- Easterly, W. and S. Fischer (1995). "The Soviet Economic Decline", World Bank Economic Review, Washington D.C.
- WWW.PROSPERITY.COM
- Failed State Index (2009). Fund for Peace.
- Goldsmith, R. W. "A Perpetual Inventory of National Wealth". In Studies in Income and Wealth. Edited by Martin R. Gainsburgh. Princeton: Princeton University Press, 1951.
- Heston, A., R. Summers and B. Aten (2002). Penn World Table Version 6.1, Center for International Comparisons at the University of Pennsylvania (CICUP), October.
- Henisz, W. J. (2006). POLCON_2005.
- Kaufmann, Daniel, Kraay, Aart and Massimo Mastruzzi 2009. Governance Matters VIII: Aggregate and Individual Governance Indicators, 1996-2008 (June 29, 2009),
- Marshall, Monty G. and Keith Jaggers (2008). Polity IV Project: Political Regime Characteristics and Transitions, 1800-2008.
- United Nations Educational Scientific, and Cultural Organization (UNESCO) Institute for Statistics, Literacy and Non Formal Education Sector. Percentage distribution of population by educational attainment, Table 1 (December).